

ABSTRAKTA PŘEDNESENÝCH PRACÍ

1. Ochrana zdraví, bezpečnost zdravotnických pracovníků; vakcinační strategie. Nová legislativa

Systém Public Health v České republice – role Státního zdravotního ústavu

The Public Health system in the Czech Republic – the role of the National Institute of Public Health

Barbora Macková

Státní zdravotní ústav, Praha, Česká republika

V České republice není v současnosti oblast veřejného zdraví (public health) systémově ukotvena způsobem, který je běžný ve vyspělých státech EU. Řada agend je projektově i institucionálně roztříštěna. Z těchto důvodů je nutné, aby odborná problematika veřejného zdraví byla koncentrována do silného národního institutu pro veřejné zdraví. Takovou roli v ČR je připraven i nadále plnit Státní zdravotní ústav, který od svého vzniku až po současnost pokrývá celé spektrum oblastí podle zákona o ochraně veřejného zdraví z roku 2000.

Musí však být ke splnění tohoto náročného a odpovědného úkolu náležitě finančně stabilizován tak, aby stát disponoval silnou, odborně zdatnou a moderně vybavenou stabilní institucí, která bude v systému veřejného zdravotnictví ČR, ve spolupráci s dalšími institucemi v rezortu zdravotnictví i mimo něj, zastřešovat oblast podpory veřejného zdraví a oblast hodnocení zdravotní bezpečnosti i zdravotních rizik (infekčních, environmentálních, chemických, aj.) zejména svou odborností a specializací jak po stránce metodické, tak referenční.

Kromě špičkové laboratorní, diagnostické a výzkumné kompetence by tato instituce měla plnit nezastupitelnou roli nejen v komunikaci s odborníky, ale především v edukaci a komunikaci se širokou veřejností.

V souvislosti s možnými zdravotními hrozbami je žádoucí podpořit inovativní přístupy pro zajištění krizové připravenosti celého systému veřejného zdravotnictví, např. v oblasti molekulárně-biologické diagnostiky a biomonitoringu jako podkladu pro hodnocení bezpečnosti a zdravotních rizik. Dále je potřebné zajistit modernizaci národních referenčních laboratoří a pracovišť, kde je prováděna identifikace mikroorganismů a identifikace a kvantitativní stanovení vysoce toxických látek v potravinách a spotřebních výrobcích, sledování zdravotních rizik z životního a pracovního prostředí, z nanomateriálů, výrobků obsahujících recyklované materiály nebo materiály vyrobené inovativními postupy v rámci přechodu z lineární na oběhovou (bezodpadovou) ekonomiku, zejména za použití odpadů a alternativ k tradičním materiálům.

Primární prevence a podpora zdravého životního stylu není záležitostí jednoho rezortu, ale celé společnosti, jejího myšlení, postojů, motivací a hodnot. Nezbytným předpokladem je proto vytvoření institucionální infrastruktury na mezirezortní i rezortní úrovni a v dalších složkách společnosti. Na rezortní úrovni se jedná zejména o Ministerstvo zdravotnictví, Státní zdravotní ústav, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, krajské hygienické stanice včetně Hygienické stanice hl. m. Prahy, zdra-

votní ústavy, zdravotní pojišťovny a v neposlední řadě zdravotnická zařízení jak nemocniční, tak ambulantní.

Stěžejním pilířem veřejného zdraví je zdravotní gramotnost populace navazující na obecnou gramotnost a zahrnující znalosti lidí, jejich motivaci a dovednosti získat, pochopit, zhodnotit a využít informace týkající se zdraví tak, aby v každodenním životě byli schopni uvážlivě rozhodovat ve prospěch svého zdraví. Pro úspěšné fungování systému veřejného zdravotnictví je proto zásadní dostatečná úroveň zdravotní gramotnosti jak veřejnosti, tak především odborníků a politiků.

Zásadním krokem ke změně je systematický přístup ke vzdělávání odborníků ve veřejném zdraví ve všech oblastech, které aktivity veřejného zdraví vyžadují. Významnou součástí je i vědecká a výzkumná činnost jako kombinace základního a aplikovaného výzkumu v tematicky široké škále činností interdisciplinární povahy zaměřených na rozvoj poznání v oblasti komplexních souvislostí mezi zdravím a nemocí, vnějších i vnitřních faktorů ovlivňujících fyziologické mechanismy a významných oblastí v ochraně a podpoře veřejného zdraví z hlediska snižování rizik pro zdraví člověka.

Cílem aktivit veřejného zdraví je zlepšení kvality života obyvatel, prodloužení života ve zdraví všemi dostupnými prostředky a tím snížení nákladů na zdravotní péči, stejně jako zlepšování stavu životního a pracovního prostředí jako efektivního způsobu prevence zdravotních problémů především formou primární zdravotní prevence.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0132>

Nemocniční hygiena a epidemiologie – budoucnost vzdělávání v oboru pro lékaře i nelékaře

Hospital hygiene and epidemiology – the future of physician and non-physician education

Petr Smejkal

Institut klinické a experimentální medicíny, Praha, Česká republika

České zdravotnictví není na dobré cestě. Náklady na péči se zvyšují, populace stárne, délka života prožitá ve zdraví je kratší než v mnoha srovnatelných evropských zemích. Pojišťovny nemohou finančně hodnotit kvalitu péče, chybí k tomu i data, chybí základní motivace se o prevenci starat, a to jak na úrovni pacientů, tak nemocnic.

Spoustu peněz tedy utrácíme za léčbu preventabilních onemocnění, jako jsou infekce spojené se zdravotní péčí, a za nemoci, kterým můžeme předcházet očkováním.

Spoustu věcí musí v ČR dělat lékař, i když by stačil kvalifikovaný střední zdravotnický personál. Problematika kontroly infekcí je příkladem.

V ČR existuje vzdělávání asistentů ochrany veřejného zdraví, ve většině případů jsou to nezdravotníci. Mají nastavené vysokoškolské studium prvního (Bc.) a druhého stupně (Mgr.). Jejich uplatnění je v sektoru veřejného zdraví a z části i v nemocniční hygieně (odpadové hospodářství, kontroly vod, dezinfekce).

Pak jsou u nás všeobecné sestry a dětské sestry, které jsou zdravotnickými pracovníky s praxí na lůžkových odděleních, znalé ošetrovatelských postupů s často vysokoškolským vzděláním druhého stupně (Mgr.).

Tyto v oblasti kontroly infekcí je potřeba do vzdělávat ve specializačním studiu. Jejich uplatnění pak bude ve zdravotnických zařízeních na úseku infection control.

Program prevence a kontroly infekcí ve zdravotnických zařízeních poskytovatelů akutní lůžkové péče pracuje s pojmem sestra kontroly infekcí. Prevence a kontrola infekcí jsou pro ně každodenní pracovní činnosti. Poskytují trvale dostupnou službu klinickým pracovištím, případně nezdravotnickým provozům.

Náš systém nicméně nezná takového pracovníka, protože není nastaven systém vzdělávání takových zdravotnických pracovníků. Známe pouze pojem všeobecná či dětská zdravotní sestra.

Vyhláška o činnostech zdravotnických pracovníků č. 55/2011 Sb. nezná sestru pro kontrolu infekcí nebo epidemiologickou sestru. Katalog prací ve veřejných službách NV 441/2022 Sb. nezná sestru pro kontrolu infekcí nebo epidemiologickou sestru.

SNEH se chce stát proto garantem oboru infection control pod IPVZ se vzděláním garantovaným univerzitou (kupř. formou mikrocertifikátu) s nadějí, že tato úroveň vzdělání bude v budoucnu i dle právních předpisů opravňovat absolventa oboru infection control pracovat v nemocnici samostatně bez dohledu.

Přikládám plánované kurikulum oboru infection control.

1. Základy mikrobiologie
2. Patogeneze infekčních onemocnění, vybrané patogeny a prevence jejich šíření
3. Izolační režimy, izolační opatření a ochranné pomůcky
4. Základy epidemiologie a biostatistika
5. Antimicrobial stewardship
6. Ochrana pacientů a zdravotnického personálu, očkování zdravotníků
7. Infekce spojené se zdravotní péčí – surveillance, epidemiologie a prevence
8. Poranění zdravotníků
9. Dezinfekce a sterilizace, hygiena rukou a prostředí
10. Outbreak management.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0133>

Očkování v rizikových skupinách Vaccination in high-risk groups

Petr Pazdiora

Univerzita Karlova, Lékařská fakulta v Plzni,
Ústav epidemiologie, Plzeň, Česká republika

Průběh infekčních nemocí je ovlivňován mj. i přítomností řady chronických onemocnění a rizikových faktorů, mezi nejzávažnější patří diabetes mellitus. S rostoucím počtem diabetiků v České republice roste i počet onemocnění, která mají díky přítomnosti tohoto rizikového faktoru závažný průběh.

Přednáška shrnuje význam diabetu ve vztahu k nejčastějším respiračním infekcím, tj. chřipce, covidu-19, pertusi, infekcím vyvolaným pneumokoky a respiračně

syncytiálním virem. Současně je upozorněno na zhoršení klinického průběhu pásového oparu u osob s tímto chronickým onemocněním. Shrnuty jsou dostupné údaje o proočkovanosti diabetiků proti některým z uvedených infekcí.

Ke zvyšování proočkovanosti v ČR by mělo přispět doporučování vakcinace v lékařských zprávách.

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0134>

„Začíná pertusový rok!?“

“It’s the beginning of the pertussis year!”

Kateřina Fabiánová

Státní zdravotní ústav, Centrum epidemiologie a mikrobiologie,
Oddělení epidemiologie infekčních nemocí, Praha,
Česká republika

Od září roku 2023 docházelo postupně k nárůstu počtu hlášených případů pertuse v České republice. Již v prvních týdnech roku 2024 nárůst výrazně převyšoval maximální hodnoty za roky 2018–2022. Pokud by tento nárůst pokračoval stejným tempem, lze předpokládat, že by na konci roku mohly celkové počty pertusí dosahovat přes čtyři tisíce případů. Tato predikce je velmi reálná i vzhledem k předchozímu „klidovému“ období během pandemie covidu-19, kdy byly hlášeny pouze desítky případů pertuse ročně. Vzhledem k nižšímu přirozenému boostrování danému zejména protiepidemickými opatřeními narostl v populaci počet vnímavých jedinců. V rámci pravidelně se opakujících dvou až pětiletých cyklů jsme pravděpodobně na vzestupné části cyklu. Podobnou situaci zažívají i ostatní státy. Pertuse (černý, dávivý kašel) je vysoce nakažlivé onemocnění respiračního traktu způsobené bakterií *Bordetella pertussis*. Patří mezi nejzávažnější onemocnění dětského věku, které ohrožuje zejména novorozence a plně neočkované kojence. Umíme toto onemocnění ještě rozpoznat, diagnostikovat a správně léčit? A jak jsme na tom s prevencí?

<https://doi.org/10.21101/hygiena.b0135>

2. Surveillance infekcí spojených se zdravotní péčí; umělá inteligence ve zdravotnictví; prevalenční studie

Cesta k optimální roli zdravotních pojišťoven ve zlepšování efektivity a kvality českého zdravotnictví

The path to the optimal role of health insurance companies in improving the efficiency and quality of the Czech healthcare system

Ladislav Švec

Kancelář zdravotního pojištění České republiky, Praha, Česká republika

Zdravotnictví a ostatní veřejně financované systémy čelí řadě přicházejících výzev nerespektujících ani politický, ani účetní cyklus. Je proto nutné hledat řešení, která umožní systematické plánování a administraci i ve střednědobém horizontu. Tato schopnost by měla být hlavní funkční hodnotou systémů pluralitního zdravotního pojištění.